

Til Klima- og Miljødepartementet .

Innspill Kulturminnemelding.

Vestby 31.01.19

HVORDAN KAN MYNDIGHETENE OG NORGES METALLSØKERFORING TA VARE PÅ KULTURMINNER SAMMEN

Norges Metallsøkerforening (NMF) er en landsdekkende organisasjon med over 600 medlemmer som har stor interesse for kulturvern og gjør en svært viktig innsats her for å dokumentere historien. Vi stiller strenge krav til våre medlemmer i forhold til forpliktelser, lover og regler. Foreningen er også et faglig forum som gir medlemmene økt kunnskap om lokalhistorie, kulturvern og mineralleting.

Men Norges Metallsøkerforening er svært bekymret for at mange verneverdige kulturminner i pløyselaget på jordene ikke blir tatt vare på.

I de øverste 20-30cm på jorder er det normalt bare vi som finner historiske gjenstander.

Til tross for at viktige kulturminner går tapt, opplever vi stadig myndighetenes manglende handling, og en tilsynelatende holdning om at det er bedre at denne delen av vår historie går tapt, enn å bli tatt opp og kartfestet til glede både for den norske befolkning, arkeologer og oss.

Hva for slags kulturminner ligger her?

Jo det kan være viktige historiske kildematerialer som viser vårt lands historie. Gjenstander som kan gi verdifull informasjon om produksjon, kommunikasjon, mote, boplasskontinuitet osv. Men vi må vel innrømme at det normalt er langt mellom funn i pløyselaget fra før reformasjonen. Desto viktigere er det at det som er der blir tatt vare på for forståelsen av norsk kulturhistorie. Vi som går på jorder bruker også øynene for å se etter eventuelle overflate funn.

Pløyselaget må få mye mer oppmerksomhet fra myndighetenes side enn det har i dag.

For objekter som er i pløyselaget finnes det ingen fremtid.

Når vi vet dette har vi en forpliktelse til å ta vare på disse historiske gjenstander som vitenskapelige kildemateriale og som varig grunnlag for nålevende og fremtidige generasjoners selvforståelse.

NMF mener at et godt samarbeid mellom offentlig myndighet og frivillige organisasjoner er den viktigste garantien vi har for å begrense tapet av denne delen av den usynlige kulturarven.

Det offentlige har et særlig ansvar for å legg til rette forholdene for dette samarbeidet med respekt for de frivilliges uavhengighet og integritet.

De historiske funn som NMF leverer i dag er veldig fremtidsrettet for forskning. (Se til Danmark og England som ikke får fullrost samarbeidet med metallsøkerne godt nok. De er uvurderlige mener de.) Uten vår innsats finnes ingen fremtid for disse objektene. Her er de nasjonale tap av kulturminner mye mer enn det som var Stortingets mål på 0,5% årlig.

NMF har utviklet unik kunnskap om ting/funn i pløyselaget som både våre medlemmer og utenforstående drar nytte av.

Norges Metallsøkerforening ønsker å jobbe aktivt med å bevare kulturarv og miljø ved å:

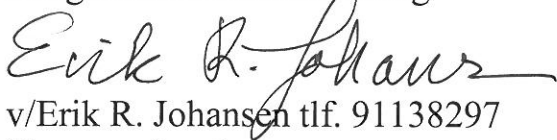
- a) Minske tapet av kulturminner i pløyselaget hvor 90-95% av historiske metallgjenstander ligger.
- b) Utvikle et organisert fast samarbeid mellom myndigheter og Norges Metallsøkerforening. Dette gjelder særlig ved reguleringsplaner med bygging og driftsendringer. Gode forutsigbare rammebetingelser er også en viktig del av dette. Samfunnsnyttene av et slikt samarbeid er meget stor.
- c) Fjerne søppel fra jorder, og det er ikke lite som er der. Vi blir jo kalt de store søppelsamlerne.

I tillegg gir metallsøking mye frisk luft, mosjon, avstressing, sosialt felleskap og gode muligheter for lokalhistorisk fordypning og forståelse for kulturarven. De fleste av våre medlemmer har en utpreget interesse for lokalhistorie, og er således en viktig ressurs i dette arbeidet med registrering og bevaring av vår felles kulturarv.

Europarådets ministerkonferanse «Erklæring om frivillige organisasjoners rolle i arbeidet med å bevare kulturarven» fra 6. og 7. april 2001 som Norge har godtatt blir etterfulgt.

Hilsen

Norges Metallsøkerforening

v/Erik R. Johansen tlf. 91138297

Hovumveien 8

1540 Vestby

Org. Nr. 884 020 212

. Vedlegg:

1. Funn i dyrket mark påvirkes av mange nedbrytende faktorer.
2. Pløying og pløedybde
3. Forsiden på Europarådets kulturarvskomite møte 6-7 april 2001.
4. Baksiden av boken og «Pløyelag som kontekst»

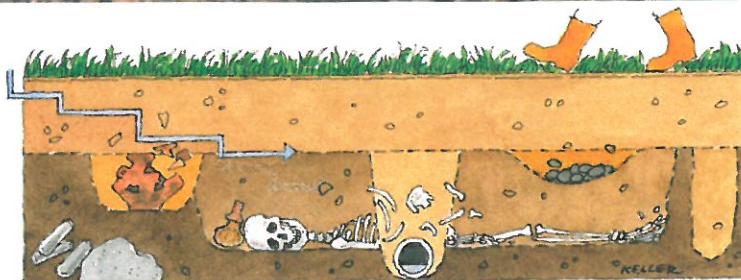
Funn i dyrket mark påvirkes av mange nedbrytende faktorer:

- * Økt tilgang av oksygen øker nedbryting av metallgjenstander
- * Mekanisk omrøring og trykk fra store markredskaper fører til slitasje, deformasjon og brudd
- * Tilføring av gjødsel og bekjempningsmidler utsetter gjenstandene for kjemisk påvirkning som kan eskalere nedbrytningsprosessene og påvirke utseende
- * Drenering endrer fuktnivå og dermed bevaringsforhold
- * Gjenstandene flyttes ut av kontekst

NMF

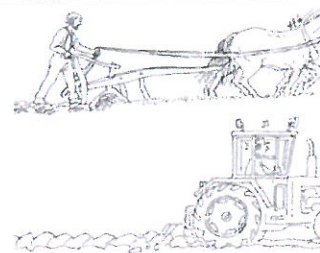
Norges Metallsøkerforening

Prinsippskissen viser den økte pløedybden det siste hundreåret, (pil opppe til venstre), med eksempler på hva som kan skjule seg i og under pløyelaget. De fleste kulturminnene er ikke synlige over markoverflaten, men ligger skjult i jorda og er sårbare for dypere jordbearbeiding.

PLØYING

Da bonden gikk bak plogen kunne han bedre følge med på hva som kom opp av jorda. Etter at traktoren kom i bruk, er kulturminnene mer utsatt for ødeleggelse, og de blir ikke alltid funnet. Tegning: Karl-Fredrik Keller.

Signett i bronse.

Diameter 25mm. Denne har tilhørt Hanseaterkjøpmann Rikwin Langedorp. Han var i Stralsund i Nord Tyskland 1379, 1386 og 1387. Den ble funnet på Hauger i Vestby av Espen Wisur i 2016. Et viktig funn av heraldisk historie som normalt ikke hadde blitt funnet uten metallsøkere.

Litt halt Vektloddhest i bronse med lengde på 52mm. Den har en vekt på 42 gram. Funnet i Garder i Vestby. Disse ble laget under Håkon den 5 tid. Starten på 1300 tallet, da han ønsket å lage et fast vektsystem. Moro å finne slikt og bringe mer historie frem i dagen fra pløydde jorder. Den ble funnet av Erik Rønning Johansen i 2017.

Nr 3.

Ministers' Deputies

CM Documents

CM(2001)74 17 May 2001

---

756 Meeting, 12 June 2001

7 Education, culture

7.1 5th Session of the European Conference of Ministers responsible for Cultural Heritage (Portoroz, Slovenia, 6-7 April 2001)

Report of the Secretary General

Prepared by the Directorate of Culture, Cultural and Natural Heritage

---

Introduction

1. The 5th session of the European Conference of Ministers responsible for the Cultural Heritage was held in Portorož (Slovenia) on 6 and 7 April 2001 at the invitation of the Slovenian Minister for Culture.
2. Forty-one States Parties to the European Cultural Convention attended the conference, of which 23 were represented at ministerial level, the others being represented by senior civil servants.
3. The overall theme of the 5th Conference was "**Cultural heritage and the challenge of globalisation**".

PLØYEJORD SOM KONTEKST

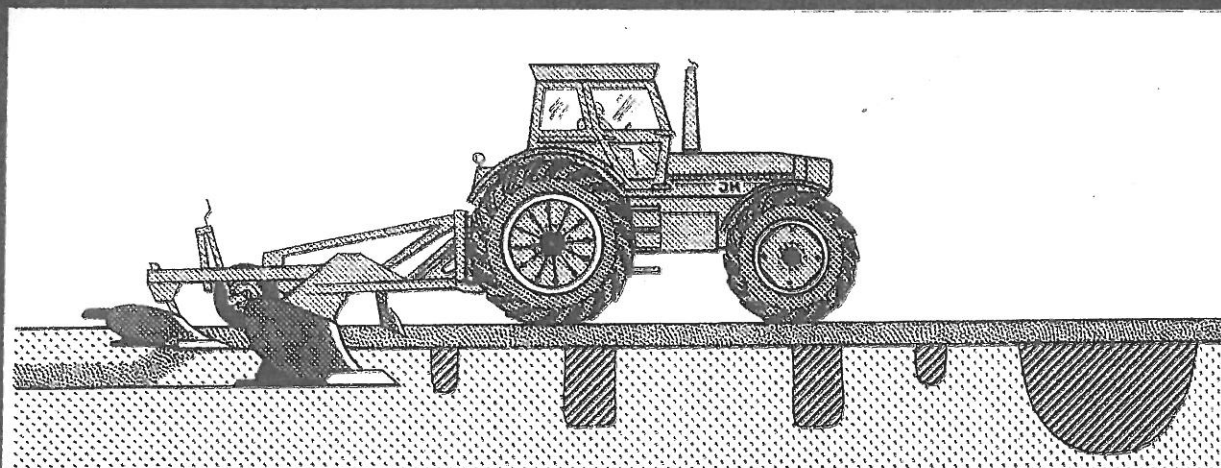
Nye utfordringer for forskning, forvaltning og formidling

Det moderne jord- og skogsbruket blir stadig mer effektivisert og mekanisert. Ikke bare griper de moderne dyrkningsmetoder stadig hardere inn i de fysiske omgivelser, men de endrer også jordens kjemiske og hydrologiske balanser. For de kulturminner som ligger i dyrket mark eller i drevet skog betyr det økt risiko for nedslitning eller utslettelse. Denne prosessen er allerede så langt at mye av de viktigste informasjonen om fortidens boplasser i dag befinner seg i ployelaget og ikke lenger *in situ* i bevarte gulv- og kulturlag. Dette er en av de største utfordringene våre dagers kulturminnevern og lovgivere står over for.

I denne antologien behandler 11 ledende forskere fra 4 land temaet, den styrende lovgivningen og strategiene for å sikre det vitenskapelige potensial i de løsfunn som alle er enige om utgjør et stort og umistelig kildemateriale til fortiden. Uten dette vil mange av våre boplasser i dag fremstå som anonyme og vanskelige å tolke.

Et brannvarmt tema i denne sammenhengen er folkelig medvirkning. Kan de profesjonelle ta imot hjelp av fritidssamlere i arbeidet med å sikre den truede kulturarven og hvordan? I Norge er den arkeologiske verden delt på spørsmålet, og det er derfor interessant at det i denne antologien gis fire eksempler på hvordan det er løst.

J. Martens & M. Ravn (red.), Kulturhistorisk museum, Universitetet i Oslo

ISBN 978-82-8314-073-6

9 788283 140736

www.portalforlag.no

FSC
www.fsc.org

MIX

Paper from
responsible sources
FSC® C014521

UiO : Kulturhistorisk museum